

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลัดดาวัลย์ มีทอง *

ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ **

รศ.ดร.สุนทร บำเรอราช **

ผศ.ดร.เสวี ชัดเข้ม **

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างหลักสูตร 2) การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

2. นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purpose of this research was to develop a local curriculum on folk wisdom in Nakhon Si Thammarat Province for Prathomsuksa IV students. There were 4 steps in curriculum development procedure as follow : 1) Curriculum Development, 2) Evaluation Before Implementation, 3) Curriculum Implementation, and 4) Curriculum Revision. The sample used in this research consisted of 36 Prathomsuksa IV students at Mu Ban Pha Mai School, Nakhon Si Thammarat Province, in the

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

second semester of the academic year 2004. The instruments used in the research were an achievement test and an attitude test. The data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test.

The results were as follow :

1. The local curriculum was found at a very good level. The curriculum had completed components and was found appropriate for communities. The curriculum could be apply for teaching and learning.
2. The students 's achievement posttest was significantly higher than that of the pretest ($p < .01$)
3. The students 's attitude posttest was significantly higher than that of the pretest ($p < .01$)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ และเป็นเครื่องมือในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศ ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 81 กำหนดให้รัฐและเอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ (สภาร่างรัฐธรรมนูญ, 2540, หน้า 25) จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเกิดขึ้น นั่นก็คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 27 วรรค 2 กำหนดไว้ว่า "ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ" (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542, 2542, หน้า 27) และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 - 2549 ได้มีจุดมุ่งหมายประการหนึ่ง ที่เน้นการสร้างสังคมให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับการเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิม อันจะทำให้เกิดความรู้ การเรียนรู้ และนวัตกรรมของภาคเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 8)

ซึ่งในส่วนนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 12-13) ได้ให้ความสำคัญและได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นความรับผิดชอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการเชื่อมโยงท้องถิ่นสู่การเรียนรู้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสู่จุดเน้นของการจัดการศึกษาได้ เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น รู้และเข้าใจวิธีการค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ด้วยเหตุนี้ ในการจัดการศึกษาจะต้องให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นหรือชุมชนเข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะสะท้อนถึงสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง อีกทั้งเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง และเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตของคนต่อไป

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย มีประวัติอันยาวนานกว่า 1800 ปีมาแล้ว และเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามีศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่ควร

อนุรักษ์และสืบสานต่อไป โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และมรดกอันล้ำค่าที่ได้รับการสืบทอดกันมา ซึ่งอาจจะทำให้สูญหายได้หากไม่เห็นความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์เอาไว้ ดังนั้นจึงควรนำเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และร่วมกันสืบสานต่อไป การที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะทำให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดความรัก ความผูกพัน มีความภาคภูมิใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น อีกทั้งยังตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และที่สำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่าในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความรัก

ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 1 ห้องเรียน 36 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ คำสอน และความเชื่อ
- 2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี
- 2.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

- 2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะพื้นบ้าน

- 2.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพ

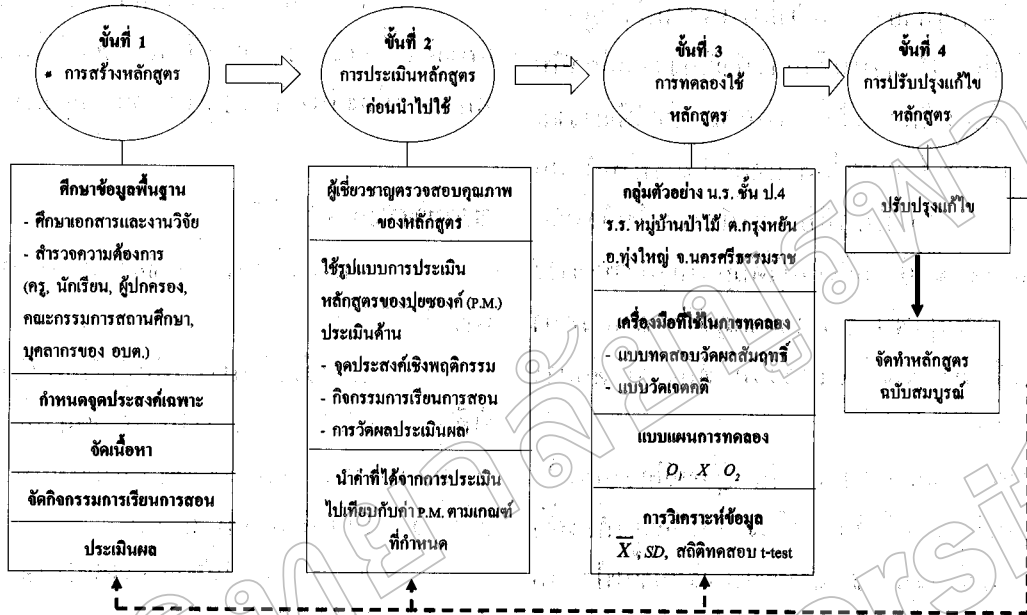
3. ระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547

กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1967, pp. 347-349 อ้างถึงใน สุนทร บำเรอราช, 2536, หน้า 151) และศึกษา

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์ (2532; หน้า 38-42) โดยผู้วิจัยได้ปรับกระบวนการในการพัฒนา

หลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการของชุมชน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและใช้แบบสำรวจความต้องการของชุมชน เพื่อคัดเลือกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยทำการสำรวจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักเรียน จำนวน 60 คน ซึ่งจากผลการสำรวจ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและแนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะ โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรท้องถิ่น ได้จำนวน 8 ข้อ

1.3 การจัดเนื้อหา โดยนำผลที่ได้จากการสำรวจความต้องการของชุมชน มากำหนดเป็นเนื้อหาของหลักสูตร จำนวน 10 เรื่อง

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกัน และให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง แบ่งออกเป็น 5 หน่วย ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการจัดการเรียนรู้จำนวนรวมทั้งสิ้น 10 แผน โดยอาศัยแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดต่อไปนี้ 1) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) จำนวน 3 แผน 2) ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ 4

MAT จำนวน 2 แผน และ 3) ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้วิธีเรียน (Learning How To Learn)

1.5 การประเมินผล โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน แบบทดสอบ

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Puissance Measure (P.M.) ซึ่งประเมิน 3 ด้าน คือ วัดอุปสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล แล้วนำค่าที่ได้จากการประเมินไปเทียบกับค่า P.M. ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 1 ห้องเรียน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในทดลองและเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติต่อหลักสูตร ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติต่อหลักสูตร แล้วทำการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หลังจากนั้นทำการสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติต่อหลักสูตรฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติทดสอบ *t-test* โดยใช้โปรแกรม SPSS

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญครบถ้วนและมีความเหมาะสม คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและอัตราเวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

จากการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้เทคนิคปุชของค์ (P.M.) ซึ่งประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลปรากฏว่า ได้หลักสูตรที่มีค่า P.M. เท่ากับ 11.39 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก

2. ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.2 คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นสูงขึ้น

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสำรวจความต้องการของชุมชน ซึ่งจากการสำรวจทำให้ได้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพชุมชน ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1992, อ้างถึงใน รุจิรี ภูสาระ, 2545, หน้า 60 - 65) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลของชุมชนและโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นทั้งความต้องการที่มีอยู่เดิมผสมผสานเข้ากับความต้องการใหม่ แล้วสรุปเป็นความเห็นเดียวกับความต้องการของท้องถิ่น และสังค อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ และเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคมและผู้เรียน

1.2 การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์เฉพาะได้จุดประสงค์จำนวน 8 ข้อ โดยครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ได้แก่ จุดประสงค์ข้อที่ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช 3) วิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช 6) บอกข้อคิดที่ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 7) สรุปความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทักษะ ได้แก่ จุดประสงค์ข้อที่ 2) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5) รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน 8) ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้คงอยู่สืบไป และด้านเจตคติ ได้แก่ จุดประสงค์ข้อที่ 4) เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 83 - 84) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง หรือความรอบรู้ ในเนื้อหาวิชาหรือในทฤษฎี ทักษะพิสัย คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือทำ และจิตพิสัย คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หรือเจตคติ หรือความรู้สึกในจิตใจ

1.3 การจัดเนื้อหา ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลจากการสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาจัดเนื้อหา โดยสอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียน จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ การบูชาพระธาตุ การไหว้เจ้าที่ ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ภาษาถิ่นไดนิทานพื้นบ้าน มโนราห์ การเล่นของเด็ก การทำมัดกรงหย่ม และการคิดดาบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำลี รักสุทธี (2544, หน้า 34) ได้กล่าวว่า เนื้อหาสาระเป็นสิ่งที่ต้องกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นอยู่

เศรษฐกิจ สังคม กลุ่มชนของตนเอง และท้องถิ่น ที่สำคัญคือต้องมีส่วนส่งเสริมให้คนรักถิ่นฐาน ภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเอง

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาค้นคว้า การนำเสนอผลงาน การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น เรื่องการติดต๋ายาง นักเรียนได้สังเกต เรียนรู้จากวิทยากรในท้องถิ่นและได้ฝึกปฏิบัติเอง โดยในการทำกิจกรรมแต่ละเรื่องนักเรียน ได้ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และมีการนำเสนอผลงานของกลุ่มด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประวิทย์ บึงสว่าง (2543, หน้า 79) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเองและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้

1.5 การประเมินผล ผู้วิจัยใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน แบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2545, หน้า 107-108) ที่กล่าวว่า ถ้าครูเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ต้องเปลี่ยนวิธีการประเมินผลเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย เรียกว่า “การประเมินตามสภาพจริง” (Authentic Assessment) โดยใช้วิธีการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานของนักเรียน การรายงานผล การทำกิจกรรมของนักเรียน การประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานนักเรียน (Portfolio Assessment)

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนา

หลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้เทคนิคการประเมินหลักสูตรแบบปยุซองค์ (P.M.) ประเมิน 3 ด้านคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ได้ค่า (P.M.) เท่ากับ 11.39 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก โดยในขั้นตอนนี้ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของหลักสูตร และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีความถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 246-247) และช่าง บัวศรี (2542, หน้า 296-297) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเบื้องต้นของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการทบทวนตรวจสอบหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่ามีสิ่งใดที่บกพร่องและสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้ง 10 แผน และให้วิทยากรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วย โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์และบันทึกผลการสอน ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไปซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ ที่กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด” (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้มีความเหมาะสมและทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการปรับกิจกรรมในสาระการเรียนรู้ เรื่องการไหว้เจ้าที่ และเรื่องการติดต๋ายาง โดยให้วิทยากรในท้องถิ่นมาสาธิตให้ดูและให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงด้วย ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงเพิ่มมากขึ้น

2. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของนักเรียนทุกคนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้

เนื่องจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมมีความหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้วิธีเรียน (Learning How To Learn) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมและเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและผู้ใช้เรียนได้สรุปความรู้ของเรื่องที่เรียนเป็นความคิดรวบยอด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและสร้างความคิดรวบยอดของตนเอง มีการลงมือปฏิบัติตามที่ได้วางแผนไว้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของล้าตี ริกสุทธิ (2544, หน้า 31-32) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน ในการลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวิเคราะห์ผลการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1994; pp. 1.3-1.4 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545, หน้า 101) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือกันนั้นช่วยทำให้ผู้เรียนมีความพยายาม ที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนสูงขึ้น และการเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเป็นการสอบถามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่า หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นสูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรม เช่น ในเรื่องภาษาถิ่นได้ นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันเรื่องประเพณีวันสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สำคัญและปฏิบัติสืบทอดกันมาทุกปี เป็นต้น อีกทั้งยังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดกิจกรรมแบบ 4 MAT และการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning How To Learn) โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น เรื่องการเล่นของเด็ก การติดต๋ายาง ซึ่งผู้เรียนได้สัมผัสกับสภาพท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน สนใจในการเรียน มีความรัก และความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545, หน้า 235) ที่กล่าวว่า พัฒนาการด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับค่านิยมนั้น และสอดคล้องกับแนวคิดของชอร์ และไรท์ (Shaw & Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2542, หน้า 57-58) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่ามีมาเองแต่กำเนิด เจตคติเกิดจากการเรียนรู้สิ่งที่ปฏิบัติสัมพันธ์รอบตัวเรา ซึ่งเป็นเป้าเจตคติทั้งหลาย ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติทางดี ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติไม่ดี

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีความสอดคล้องกับผล

การวิจัยของสาลินี อุดมผล (2542) ซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การเจียรไนนิล ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการเจียรไนนิล และมีเจตคติที่ดีต่อการเจียรไนนิล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพร วงษ์วรรณ (2547) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากผลการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความรักความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถปรับอัตราเวลาเรียน สื่อการเรียน การวัดผลและประเมินผลให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ได้ เช่น เรื่องมโนราห์ อาจเพิ่มเวลาให้นักเรียนได้ฝึกร้องและรำมากขึ้น เพื่อความพร้อมเพรียงและสวยงาม สื่อการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

สามารถเพิ่มเติมได้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับนักเรียนเป็นต้น

2. ครูผู้สอนควรปรับสาระการเรียนรู้บางเรื่องให้เหมาะสมกับ สภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เรื่องการติดต๋ายาง การทำมิดกรงหยัน อาจไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่ไม่มีกรประกอบอาชีพการทำสวนยาง และการทำมิดกรงหยัน เพราะอาจไม่มีแหล่งเรียนรู้หรือบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องการติดต๋ายางและการทำมิดกรงหยันมาให้ให้นักเรียน ได้เรียนรู้ ดังนั้น ควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชน เพื่อให้ได้สาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นจริง ๆ

3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงผลงาน เช่น การจัดนิทรรศการแสดงผลงานจากการทำงานต่าง ๆ เป็นการเผยแพร่ความรู้จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

4. การจัดกิจกรรมควรเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น เรื่องการเล่นของเด็กๆ ให้นักเรียนได้ทำของเล่นเด็กขึ้นมาเล่นเอง เรื่องการติดต๋ายาง นักเรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และได้ลงมือปฏิบัติเองด้วย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. - ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ด้านศิลปกรรม การแพทย์แผนไทย เป็นต้น

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ที่ได้จากการสำรวจ แต่ยังไม่ได้นำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ เช่น การปลูกต้นไม้บริเวณบ้าน การทำนุ้ยชีวภาพ กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

3. ควรมีการทำวิจัยโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อเป็นการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เช่น เรื่องการติดต๋ายาง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ส่วนหนึ่งของความคิดสำหรับนักปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการปรับแนวคิด
เปลี่ยนวิธีการ ประสานเรียนรู้ มุ่งพัฒนาเด็ก เต็มศักยภาพ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ออลีนเพรส.
- ทศนา เขมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : นิจันแอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.
- ประวิทย์ บึงสว่าง. (2543). "การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด" ใน ร่วมคิดร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.
ม.ป.ท.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก วันที่ 19 สิงหาคม 2542
(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542). (หน้า 21-51) กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- รุจิร ภูสาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สามัคคีสาร.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2542). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัท แอล พี เพรส จำกัด.
- สมพร วงษ์วรรณ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- สาลินี อุดมผล. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การเจียรไนนิล. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนทร บำเรอราช. (2536). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ :
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำลี รักสุทธี. (2544). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ :
พัฒนาศึกษา.